ਸ਼ੈਖ਼ ਅੰਸਾਰ ਅਹਮਦ ਐਮ.ਡੀ. ਹੁਸੈਨ
ਬਨਾਮ
ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ & ਹੋਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 695 ਦੀ 2021)
ਅਕਤੂਬਰ 05, 2021
[ਐਲ. ਨਾਗੇਸਵਰਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼: ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲਾ – ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਭਾਗ 27.06.2019 ਨੂੰ ਉਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ 05.10.2020 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਭਾਗ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਗਲੇ ਕੰਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਨਿਆਇਕ ਨਿੰਦਾ।

ਜਨਹਿੱਤ ਯਾਚਿਕਾ: ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਨਹਿੱਤ ਯਾਚਿਕਾ (ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ.) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪਬਲਿਸਿਟੀ ਲਈ ਭਟਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ – ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਨਹਿੱਤ ਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਆਵਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿੱਚ – ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਵਾਸੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ – ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਨਹਿੱਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ – ਭਾਵੇਂ ਜਨਹਿੱਤ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਨ, ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਜਨਹਿੱਤ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਖੜ੍ਹ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਆਪੱਤੀ, ਇਸ ਲਈ, ਬਿਨਾ ਯੋਗਤਾ ਹੈ – ਆਵਾਸ।

ਜਨਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ: ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ – ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸਬੰਧੀ ਨਗਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ – ਆਪਰਾਧਿਕ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀਆਂ (ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ) ਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਆਵਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ.) ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਰਿਸ਼ਦ, ਨਲਦੁਰਗ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਧਾਰਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਮਲੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ – ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਸਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ 1.05 ਲੱਖ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ – ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1206 ਆਵਾਸ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 737 ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ – ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਲਦੁਰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 302 ਆਵਾਸ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 202 ਵਰਤਣਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ 100 ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਖੰਡਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਨ – ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਾਖਲ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ₹1,52,81,846/- ਅਤੇ ₹90,97,771/- ਦੀ ਅਧਿਕ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ.ਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਾਕੇ ਨੂੰ "ਇਸਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ" ਤੱਕ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ – ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਨਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਟੀਏਟਿਡ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਾਕੇ ਨੂੰ "ਇਸਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ" ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ – ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਮਾਣ, 100 ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘਟੀਆ ਮਿਆਰ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਦਰ ਗੰਭੀਰ ਕਿ ਇਕਾਈਆਂ ਬੇਕਾਰ ਸਨ 1206 ਯੋਗ ਅਤੇ ਹਕਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ – ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ; ਇਹ ਤਰਕ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਸਨ – ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਲੋਂ ਦਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅੰਤ ਤੱਕ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੰਦਰਭ - ਕੀ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਚਿਆ ਜਾਣਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, impuged ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਰਕ-ਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸਾ 27.06.2019 ਨੂੰ ਉਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਣ 05.10.2020 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਭਵਤ: ਇੱਕ-ਪਾਸੇ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕਾਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਹੈ - ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ - ਕਿ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੱਖਪਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਹ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਚੁਕੌਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਗਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ (ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿੰਦਾਜਨਕ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25]

2.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਗਲੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੋਸ਼ਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਦੀ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਦੀ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪਬਲਿਸਿਟੀ ਲਈ ਭਟਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੌਂਸਲਰ ਸਨ, ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ। ਉਹ ਤੱਥ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ

ਸੀ। ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਕਾਰਨ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਨਹਿਤ ਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਆਵਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਵਾਸੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਨ, ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖੜ੍ਹ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪੱਤੀ ਬਿਨਾ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾਸ 26, 27, 29]

ਜਸ਼ਬਾਈ ਦੇਸਾਈ ਬਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ [1976] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 58;

ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 780 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2.2 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਜਨਹਿਤ ਦੀਆਂ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ, ਭਾਵ, ਨਾਲਦੁਰਗ ਦੇ ਨਗਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸਬੰਧੀ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਜਨਹਿੱਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ 1.05 ਲੱਖ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਕੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਟਾਰਗੈਟ ਕੀਤੇ ਗਏ 1206 ਹਾਊਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, 737 ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ। ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ₹16,08,91,396/- ਅੰਦਾਜ਼ਿਤ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ₹20,69,04,514/- ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਨਾਲਡੁਰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਿਤ 302 ਹਾਊਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 202 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ 100 ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਖੰਡਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ₹1,52,81,846/- ਅਤੇ ₹90,97,771/- ਦੀ ਅਧਿਕ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 30]

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਹ ਜਨਹਿੱਤ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਣ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਲੋਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਰੋਕੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦਾਇਤਵ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਨੋਂ ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ.ਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪਹਿਲੀ ਹਦਾਇਤ, ਅਰਥਾਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਆਪਣੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਯੂਨਿਟਾਂ, ਅਰਥਾਤ 302 ਘਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ 20.04.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ 22.04.2019 ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 31, 32][831-G-H; 832-A-D]

4.1 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦਮ ਆਪਣੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲਏ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਰਕਸੰਗਤਤਾ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਅਣਸਮਝੇ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਰਾਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਫਲੈਟਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਮਾਣ ਵੱਲ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਸੰਬਰ 2019 ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਜਿਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਰੱਦ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਦਾਲਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ। [ਪਾਰਾ 33, 34][833-ਸੀ-ਜੀ]

4.2 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੋ ਕਿ 20.04.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਨਿਰੀਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹਲਫਨਾਮਾ, ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਣਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਰਮਾਣ ਘੱਟ ਮਿਆਰੀ ਸਨ - 100 ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਖਰਾਬ ਸੀ ਕਿ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। 1206 ਯੋਗ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਧੂਰਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ; ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 35]

5. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੰਭੀਰ ਅਣਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 12.06.2019 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਦੋਸ਼ ਸੱਚੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਛੱਡਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਨਿਵਾਰਯ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੰਜਾਇਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 36]

ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਬਲਾਜੀ ਬਲਿਰਾਮ ਮੁਪਾਡੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2020 ਐਸ.ਸੀ. 5758 ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਜ਼ਾਇਕਸੂ ਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ. (2020) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1145; ਸੁਦੀਪਤਾ ਚਕਰੋਬਰਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਨਾਘਾਟ ਐਸ.ਡੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2021 ਐਸ.ਸੀ. 3344; ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਤਿਆ ਨਾਰਾਇਣ ਕਪੂਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ (2004) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 630; ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੌਫਲ ਅਤੇ ਹੋਰ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 402 : [2010] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 678 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2004] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 630 ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2010] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 678 ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1976] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 58 ਪੈਰਾ 27 ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[2017] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 780 ਪੈਰਾ 28 ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 ਪੈਰਾ 35 ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.695 ਦਾ 2021।

27.06.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾ ਨੰਬਰ.70 ਦਾ 2014 ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ. 696, 1157, 700, 699, 698, 1158, 697, 1156, 604, 605 ਅਤੇ 603 ਦਾ 2021।

ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਚੰਦਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਮਾਕਾਂਤ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਐਮ. ਜਾਧਵ, ਅਨੀਸ਼ ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਸਮੀਰ ਪਟੇਲ, ਬ੍ਰਿਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸ਼ਾਹ, ਮਿਸ ਕੁਰਾ ਤੁਲੈਨ, ਆਦਿਤਿਆ ਐਸ. ਜਾਧਵ, ਨਿਕੋਲਸ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਪਾਂਡੇ, ਮਿਸ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਡਾ. ਆਰ. ਆਰ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਐਬੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਮੈਸਰਜ਼ ਡਾ. ਆਰ. ਆਰ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ, ਪਾਈ ਅਮਿਤ, ਰਾਹੁਲ ਚਿਤਨਿਸ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਆਦਿਤਿਆ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਜਿਓ ਜੋਸਫ, ਸੰਜੈ ਉਪਾਧਿਆਇ, ਮਿਸਿਜ਼ ਮਾਯੂਰੀ ਰਘੁਵੰਸ਼ੀ, ਵਿਓਮ ਰਘੁਵੰਸ਼ੀ, ਸਾਲਿਕ ਸ਼ਫੀਕ, ਸ਼੍ਰੀਕਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿੰਦੇ, ਕਾਜੀ ਸੰਗੇ ਥੁਪਦੇਨ, ਵਿਦੁਸ਼ੀ ਸ਼ਾਂਦਿਲਯ, ਚਿਰਾਕ ਐਮ. ਸ਼ਰੋਫ, ਮਿਸ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਭਾਰਤੀ, ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਡੋਗਰਾ, ਰਹਤ ਬਾਂਸਲ, ਮਿਸ ਪੰਖੁੜੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ।

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ ਦੇ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰੈਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀਆਂ (ਮੂਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ, ਇੱਥੇ "ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ") ਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਹਾਊਸਿੰਗ ਅਤੇ ਅਰਬਨ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ.) ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲਦੁਰਗ ਦੀ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕੌਂਸਲ (ਇੱਥੇ "ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ") ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਧਾਰਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗੇ। ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ।

3. ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਪੂਰਵ ਕੌਂਸਲਰ ਦੱਸਿਆ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਲਦੁਰਗ ਵਿੱਚ ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਬੁੱਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਚਲਾਉਣਾ (ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਬੁੱਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨਾਲਦੁਰਗ) ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚਾਲੀਸ (ਪਾਨਪੋਈ) ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਂਪ ਵੀ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ।

ਮਿਤੀ 27.06.2019 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰੈਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6/ 2018, ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰੈਸਟ

ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 70/2014 ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2075, 2091 ਅਤੇ 2107/ 2019 ਵਿੱਚ।

4. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ "ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨੇਹਰੂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਰਬਨ ਰੀਨਿਊਅਲ ਮਿਸ਼ਨ" (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਮਿਸ਼ਨ") ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਹਾਊਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸਲਮ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ.), ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ, ਬਿਹਤਰ ਹਾਊਸਿੰਗ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗਮ ਰਾਹੀਂ ਸਪੁਰਦਗੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਹਾਊਸਿੰਗ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ/ਕਸਬਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਬੇਸਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਬੀ.ਐਸ.ਯੂ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਲਈ ਦਿਸੰਬਰ 2005 ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ; ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਹੈ।

5. ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਮਿਤੀ 03.02.2009 ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਇਕਾਈ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਾਗਤ ₹80,000/- ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦਾ ਨਿਊਨਤਮ ਫਰਸ਼ ਖੇਤਰਫਲ 25 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਮਰੇ, ਇੱਕ ਰਸੋਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟੌਇਲਟ ਬਾਥਰੂਮ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਿਹੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 80:20 (ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ) ਸੀ। ਹੋਰ, ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 12% ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ 10% ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਿਹੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੰਗਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 6 - ਜੋ ਕਿ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਨ - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਨਾਲਦੁਰਗ, ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ 1206 ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਘਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਸਨ। 737 ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਜੋ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਸਨ ਅਤੇ 469 ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਸਨ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਰੇਕ ਘਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ₹1,00,551/- ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ₹20,69,04,514/- ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਲਾਗਤ ₹16,08,91,396/- ਅਤੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਲਾਗਤ ₹4,11,17,000/- ਸੀ। ਨਗਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਇੱਕ ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਟੈਂਡਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਿਤ ਲਾਗਤ ₹15,08,91,396/- ਸੀ ਅਤੇ 1206 ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 18 ਕੈਲੰਡਰ ਮਹੀਨੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਨਸੂਨ ਦਾ ਮੌਸਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਟੈਂਡਰ ਬਿਡਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 22.09.2008 ਸੀ, ਨਗਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਖਾਸ ਆਮ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ 20.09.2008 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 8 ਦਾ ਟੈਂਡਰ- ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ- ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮਾਨਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦਾ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। 22.09.2008 ਨੂੰ ਨਗਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ, ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 29 ਅਤੇ 236 (20 ਹੈਕਟੇਅਰ ਅਤੇ 20 ਏਰਸ ਮਾਪਣ) ਲਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਨਗਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ 07.10.2008 ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਾ ਆਰਡਰ ਜਾ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ 07.10.2008 ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਵਰਕ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ; ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਦਾ 12% ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਯਾਨੀ, `1,44,00,000/- 20.12 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 9 ਨੂੰ ਮੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਡਵਾਂਸ ਵਜੋਂ। 2008.

7. ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਠੇਕੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 9 ਨੂੰ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 1206 ਮਕਾਨ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਕੇਵਲ 30 ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 9 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ., ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਆਦਿ) ਨੇ ਕੰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਿਮਾਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ

ਕੀਤੇ। ਜਦਕਿ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਤਿਮਾਹੀ ਤਰੱਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ ਕਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਮਤਲਬੀ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਅਧੋਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਮਕਾਨ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ 50% ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੋਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 10 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੋਲੀਆਂ ਸੱਦਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਉੱਚਾ ਨਿਰਧਾਰਣ, ਯਾਨੀ, ₹1,00,551/- ਦੀ ਥਾਂ ₹ 80,000/-, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਰ ਚੂਕਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ 04.11.2018 ਅਤੇ 15.03.2012 ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

8. PIL ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ 02.04.2019 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼:

“ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਕਲੈਕਟਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣਗੇ, ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ MHADA ਤੋਂ, ਜੋ ਇੱਕ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚੀਫ਼ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨਲਦੁਰਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਅਰਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ਉਹ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ; ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦਿਓ 17 ਜੂਨ, 2019 ਤੱਕ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ, ਮਿਤੀ 05.04.2019 ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ3 ਨਾਲ ਸਪੋਟ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਮਲ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 20.04.2019 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਦੋਵੇਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਯਾਨੀ, ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਬੇਸਿਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਟੂ ਅਰਬਨ ਪੂਅਰ ਨੇ 31.03.2017 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤੀ ਪਾਈ ਸੀ, ਉਕਤ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਲਾਟ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ (ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ.) ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮਿਤੀ 25.09.2019 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ-

a) ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ 155 ਘਰ ਨਾਬਾਲਗ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ ਮੁਰੰਮਤ, ਅਜਿਹੀ ਮੁਰੰਮਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ G.R ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਮਿਤੀ 25.09.2018

b) ਵੱਡੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ 45 ਘਰ ਯੋਗ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ.ਆਰ. ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ.

c) ਵਸੰਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ 100 ਘਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜੋ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਮੁਰੰਮਤ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ.ਐੱਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ, ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

10. ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ 22.04.2019 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ

ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਥੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ:

i) ਕਲੈਕਟਰ, ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਦੇਖਰੇਖ ਹੇਠ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਬੰਧੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ, ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਦੇਖਰੇਖ ਹੇਠ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ।

ii) ਜੇਕਰ ਵਿੱਤੀ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ(ਆਂ) ਤੋਂ ਰਕਮ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

iii) ਤਕਨੀਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

11. ਕਲੈਕਟਰ, ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 03.06.2019 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 12.06.2019 ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 27.06.2019 ਨੂੰ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ "ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ" ਇਸਨੂੰ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਕੀਮ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸਕੀਮ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤਰਕ

13. ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਰਿਸਠ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਭਾਗ 27.06.2019 ਨੂੰ ਉਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ 05.10.2020 ਨੂੰ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ) ਤੋਂ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਭਾਗ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਲਾਜੀ ਬਲਿਰਾਮ ਮੁਪਾਦੇ & ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ & ਓਰਸ.4, ਓਰੀਐਂਟਲ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਜ਼ਾਇਕਸੂ ਜ਼ੀ & ਓਰਸ.5 ਅਤੇ ਸੁਦੀਪਤਾ ਚਕਰੋਬਰਟੀ & ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਨਾਘਾਟ ਐਸ.ਡੀ. ਹਸਪਤਾਲ & ਓਰਸ.6 ਵਿੱਚ, ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵਜੋਂ ਜੋੜਨ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ।

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ

ਉਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸੂਬਾ ਯੂ.ਪੀ. & ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਨਾਮ ਸਤਿਆ ਨਾਰਾਇਣ ਕਪੂਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਲ੍ਰਸ. & ਹੋਰਾਂ7 SUPERSCRIPT। ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਣਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.) 02.12.2019 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 16.11.2019 ਅਤੇ 21.11.2019 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ।

15. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜੋ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾ, ਅਵਮਾਨਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਾਲਾ-ਫਾਈਡਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਰਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੂਬਾ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੌਫੁਲ & ਹੋਰਾਂ8 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ।

16. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਂਡਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਨੇ ਸਿਵਲ ਕਾਰਜ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ 60 ਮਹੀਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰੈਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਆਈਐਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਮਕਸਦਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਜਾ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

17. ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਸ.ਯੂ.ਪੀ./ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਸਕੀਮ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਆਡਿਟ ਲਈ ਇੱਕ ਆਡਿਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 19.11.2014 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੰਡ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ./ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਲਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ 17.09.2014 ਅਤੇ 18.09.2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੁੱਲ ₹9,29,17,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੋਬਿਲਾਈਜੇਸ਼ਨ ਅਡਵਾਂਸ ਵਜੋਂ ₹1,44,00,000/- ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਰਿਸਪੌਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 11 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਆਰ.ਏ. ਬਿੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

18. ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ₹9,29,17,000/- ਦੀ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ, ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ₹10,25,62,318/- ਸੀ। ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ₹9,43,33,553/- ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਰਕਮ ₹82,28,765/- ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਖਰਚੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ, ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 302 ਟੈਨਮੈਂਟਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੁੱਲ ₹3,05,31,000/- (₹1,00,500 ਹਰੇਕ) ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਸਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ₹5,75,47,141/- ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਵਸੂਲੀ ਸਿਰਫ 40 ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

19. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 17 ਅਤੇ 18 ਸਤੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਟੈਨਮੈਂਟਸ ਦੀਆਂ ਸਪੋਟ ਵਿਜ਼ਿਟਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ ਪੰਜ ਝੁੱਗੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 302 ਟੈਨਮੈਂਟਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਾਰਜ ਦੀ ਲਾਗੂ ਅਵਧੀ 31.03.2015 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਹਰੀ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਟੈਨਮੈਂਟਸ ਦਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਨਾ-ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

20. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੰਮ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਤਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਰਕਮਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਕਿ 02.05.2019 ਤੋਂ 04.05.2019 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਪੋਟ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਪਣ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 1206 ਟੈਨਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚੋਂ, 302 ਪੂਰੇ ਘਰ ਸਨ ਅਤੇ 26 ਅਧੂਰੇ ਘਰ ਸਨ (ਵਸੰਤ ਨਗਰ ਵਿੱਚ 8 ਟੈਨਮੈਂਟਸ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਪਲਾਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)। ਡੀਪੀਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀਮੈਂਟ ਕੰਕਰੀਟ ਰੋਡ, ਗਟਰਾਂ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਸਪੈਕਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਰ ਕਟਰਾਂ, ਖੁਦਾਈ, ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬਿੱਲ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੋਟਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਕਰਵਾਡੀ ਵਿੱਚ, ਡੀਪੀਆਰ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀਲ ਕੋਟ ਦੀ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਬਾਹਰੀ ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਜੋੜੇ ਗਏ। ਵਸੰਤ ਨਗਰ, ਫਿਲਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਕਰਵਾਡੀ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਛਾਈ ਗਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਓਐਚਆਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਅਸਮਾਨ ਸੀ। ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸਜੀਐਸ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਇੱਕ ਤੀਜੀ ਪਾਰਟੀ, ਦੁਆਰਾ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

21. ਇਹ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ, ਟੈਨਮੈਂਟ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਪ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ 02.05.2019 ਤੋਂ 04.05.2019 ਦੌਰਾਨ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਪਣ ਦੌਰਾਨ ਅਸਲ ਸਾਈਟ ਹਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਲਕੁਲੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸੰਗਤੀ ਸੀ। ਤਕਨੀਕੀ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ₹2,43,79,017/- ਦੀ ਵਾਧੂ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੈਸਰਜ਼ ਮੀਨਾਰ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨਜ਼, ਲਾਤੂਰ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ₹1,52,81,246/- ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਸੁਧਾਕਰ ਰਾਜਹਾਂਸ, ਲਾਤੂਰ ਨੂੰ ₹90,97,771/- ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

22. ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 25.06.2007 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਅਨੁਸਾਰ IHSDP ਲਈ, ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਤਿਪਾਰਤੀਕ ਐਮਓਏ ਨਾਲ ਡੀਪੀਆਰ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਇਆ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼, ਲਾਤੂਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੰਸਲਟੈਂਟ (ਪੀਐਮਸੀ) ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਪ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੀਐਮਸੀ ਵਲੋਂ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਸਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵੀ ਪੀਐਮਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਪਣਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਫਸਰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਅਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਦ ਮਾਪ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਲੇਖਾਕਾਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਏ ਮਕਾਨ ਅਸਲ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ PMAY ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ PMAY ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਡੀਪੀਆਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਘਰਾਂ ਦੀ

ਉਸਾਰੀ.

23. ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 22.04.2019 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲੈਕਟਰ ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ., ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨਲਦੁਰਗ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ) ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿੱਤੀ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ(ਆਂ) ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ(ਆਂ) ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ; ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ। ਤਕਨੀਕੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ 03.06.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਕਲੈਕਟਰ ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਨੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ, ਨਲਦੁਰਗ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਲੈਕਲਿਸਟ ਕਰਨ, ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ(ਆਂ) ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਰੰਮਤ ਯੋਗ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਅਨੁਪਾਲਨ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 11.06.2019 ਵਿੱਚ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮਰੰਮਤ ਯੋਗ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮਰੰਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਜੋ ਘਰ ਮਰੰਮਤ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਡੀ.ਪੀ.ਆਰ. ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਵਮਾਨਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ। ਫਿਰ ਵੀ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਅਵੈਧਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ

24. ਜਿਹੜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਵਾਸੀ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ 60 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। 24.05.2019 ਦੀ ਸਪੋਟ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ - ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ - ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜ਼ਰਮੈਂਟ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ। ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਨੰਬਰ 70/2014 ਨਗਰ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਧਾਰਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਦੋ ਨਗਰ ਪਾਰਸ਼ਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਧਾਰਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. ਨੰਬਰ 6/2018 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਅਤੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ 12.06.2019 ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

25. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਜਾਹਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸਾ 27.06.2019 ਨੂੰ ਉਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਣ 05.10.2020 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰਿਮ ਅਤੇ ਸੰਭਵਤ: ਇਕਪਾਸੇ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਬਲਾਜੀ ਬਲਿਰਾਮ ਮੁਪਾਦੇ & ਅਨੁਸਾਰ (ਸੁਪਰਾ), ਓਰੀਐਂਟਲ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ. (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਸੁਦੀਪਤਾ ਚਕਰਵਰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੂਜੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਸ

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕਾਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਿਚਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ - ਕਿ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਚੋਟ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੋਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰ ਕਰੋ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸੇ ਦਾ, ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਲੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਦਿਨ (ਅਦਾਲਤ ਦਾ) ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਤਰਫ਼ ਹੈ।

26. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਗਲੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੋਸ਼ਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕਦਮਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜਤਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਥਾਕਥਿਤ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਬੈਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

27. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕਦਮਾ ਬੋਨਾ ਫਾਈਡ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪਬਲਿਸਿਟੀ ਲਈ ਭਟਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ (ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ "ਵਿਅਸਤ ਲੋਕਾਂ" ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਸਭਾਈ ਦੇਸਾਈ ਬਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ9$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ

“ਉਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਯੋਧੇ ਵਜੋਂ ਮੁਖੌਟਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰੋ ਬੋਨੋ ਪਬਲਿਕੋ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਖੁਦ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਦਤ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਲਤ ਮਕਸਦਾਂ ਕਾਰਨ। ਅਕਸਰ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਨਾਮਵਰੀ ਜਾਂ ਸਸਤੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਦਕਿ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪਹੀਏ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੋਵੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।”

28. ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ & ਓਰਸ.10 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਨਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"29. ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਨਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਰਾਈਟਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ (1982) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 235 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ :(ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰ. 240, ਪੈਰਾ 2):

"2...ਜਨਹਿੱਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਹਿੱਤ ਨੂੰ ਬੜ੍ਹਾਵਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਵਿੰਡੀਕੇਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਜੋ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗਰੀਬ, ਅਣਜਾਣ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਸੁਧਾਰੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਨਹਿੱਤ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।"

ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 242-43, ਪੈਰਾ 3)

"3....ਲੱਖਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਵੰਚਿਤ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀਰਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਚੱਟਾਨ ਦੇ ਧੈਰਜ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੰਝੂ ਨੂੰ ਬਹਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ।"

30. ਜਨਹਿੱਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਦਾ ਲਾਭ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇ। ਵ੍ਰਿੰਦਾਵਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧਵਾਵਾਂ (ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੋਰ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿੱਚ) ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

31. ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੌਫਲ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 402 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 427, ਪੈਰਾ 43) ਜਨਹਿੱਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਚਰਣ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 21 ਅਧੀਨ ਮੌਲਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ "ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਹ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਵਰਗ ਜੋ ਅਤਿ ਗਰੀਬੀ, ਨਿਰਕਸ਼ਰਤਾ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣਤਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ - ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਗਰੁੱਪ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ਹੀਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿੰਤਕਰੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

32. ਇਸ ਪਛਾਣ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਂਪੇਨ ਫਾਰ ਡਿਗਨਿਟੀ & ਰਾਈਟਸ ਆਫ ਸੀਵਰੇਜ & ਅਲਾਇਡ ਵਰਕਰਜ਼ (2011) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 568 ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ "ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼" ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 590, ਪੈਰਾ 31)

"31. ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਜਵਾਬ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਸਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ, ਐਨ.ਜੀ.ਓ.ਜ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ, ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜੀ ਸਕੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਘਟਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਘਟਕਾਂ ਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ।"

29. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕੀਤਾ ਸੀ/ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਨਹਿਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮਕਸਦ ਸਨ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੌਂਸਲਰ ਸਨ, ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਤੱਥ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਨਹਿਤ ਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਂਝੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਲਈ

ਆਵਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਵਾਸੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਨ, ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਨਾ ਫਾਈਡ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖੜ੍ਹਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਰਿਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

30. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ ਨਲਦੁਰਗ ਦੇ ਨਗਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ। ਜਨਹਿਤ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ 1.05 ਲੱਖ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਲਾਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1206 ਆਵਾਸੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ 737 ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ। ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ₹16,08,91,396/- (ਰੁਪਏ ਸੋਲ੍ਹ ਕਰੋੜ ਅੱਠ ਲੱਖ ਇੱਕਾਨਵੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਛਿਆਣਵੇ ਹੀ) ਅੰਦਾਜ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ₹20,69,04,514/- (ਰੁਪਏ ਵੀਹ ਕਰੋੜ ਉਨੱਠ ਲੱਖ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਚੌਦਾਂ ਹੀ) ਸੀ। ਅੰਤਤਃ, ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਲਦੁਰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 302 ਆਵਾਸੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 202 ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 100 ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਖੰਡਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ₹1,52,81,846/- (ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਬਾਵਨ ਲੱਖ ਇੱਕਾਨਵੇ ਹਜ਼ਾਰ ਅੱਠ ਸੌ ਛਿਆਲੀ ਹੀ) ਅਤੇ ₹90,97,771/- (ਰੁਪਏ ਨੱਬੇ ਲੱਖ ਸੱਤਾਨਵੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸੱਤ ਸੌ ਇੱਕਹੱਤਰ ਹੀ) ਦੇ ਅਧਿਕ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

31. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਹ ਜਨਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਗਰ ਏਜੰਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਰੋਕੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦਾਇਤਵ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

32. ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪਹਿਲੀ ਹਦਾਇਤ, ਅਰਥਾਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ "ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅੰਤ ਤੱਕ" ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ ਆਈ.ਐਚ.ਐਸ.ਡੀ.ਪੀ. ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਆਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਏ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕਾਈਆਂ, ਅਰਥਾਤ 302 ਘਰਾਂ, ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ 20.04.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 22.04.2019 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਭਾਗੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਹੈ:

“1. ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਬਮਿਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਣਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤਕਨੀਕੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਲੈਕਟਰ ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਨਾਂਕ 03/06/2019 ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲਦੁਰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੀਨਾਂਕ 03/06/2019 ਦੁਆਰਾ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

I) ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਉਹ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

II) ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲਦੁਰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਨਿਯਮਤਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

III) ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰੰਮਤ ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਘਰ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਦੁਆਰਾ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਨਾਂਕ 03/06/2019 ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਸਿਬਿਟ “ਆਰ-5” ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 11/06/2017 ਰਾਹੀਂ ਕਲੈਕਟਰ ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜੋ ਮੁਰੰਮਤ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਘਰ ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਮੁਰੰਮਤ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਪੀ.ਐਮ.ਏ.ਵਾਈ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਨਵੀਂ ਡੀ.ਪੀ.ਆਰ. ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮਿਤੀ 11/06/2019 ਨਾਲ ਇਥੇ ਸਨਲਗਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ “ਆਰ-6” ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ।

33. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦਮ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ।

34. ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂਕਿ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਤਰਕ ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਅਣਸਮਝਾਏ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਸੰਚਾਲਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਇਰਾਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਫਲੈਟਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਮਾਣ ਵੱਲ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਸੰਬਰ 2019 ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਾਊ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

35. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ 20.04.2019 ਦੀ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਰਮਾਣ ਘੱਟ ਮਿਆਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਨ। – 100 ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸਨ। 1206 ਯੋਗ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਤਰਕ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ:

“119. ਇਸ ਲਈ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਾ-ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ, ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਤਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੁਲਿਸ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ, ਜੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਝੂਠੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸਲੀ ਹੈ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਹੈ, ਆਦਿ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਹਰੋਂ ਇੱਕ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ, ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਝੂਠੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਝੂਠੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਹੈ।”

36. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੰਭੀਰ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 12.06.2019 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸ ਦੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਦੋਸ਼ ਸੱਚੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਜੋਗਬਦ੍ਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

37. ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਕ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬਹਸ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖਰਚੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate